

SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 7/2010 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av 9 kap. i sjukförsäkringslagen

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 16 mars 2010 en proposition med förslag till lag om ändring av 9 kap. i sjukförsäkringslagen (RP 15/2010 rd) till social- och hälsovårdsutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- jurist Pekka Humalto, social- och hälsovårdsministeriet
- jurist Johanna Aholainen, Folkpensionsanstalten.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av Seta ry.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att sjukförsäkringslagen ska ändras.

Riksdagen godkände i maj 2009 en lagändring som möjliggör adoption inom familjen i ett registrerat partnerskap. I anknytning till detta föreslås bättre villkor för parterna i ett registrerat partnerskap att få föräldradagpenning. Målet är att rätten till föräldradagpenning enligt sjukförsäkringslagen för en partner i ett registrerat partnerskap efter adoption inom familjen av ett barn

som är högst ett år ska bestämmas på samma sätt som i de fall då makarna gemensamt adopterar ett barn.

Reformen innebär att även kvinnliga par får rätt till en förmån av samma typ som faderskapspenningen. Nytt är också att både kvinnliga och manliga par har rätt till en föräldrapenningsperiod som är jämförbar med pappamånaden.

Lagen avses träda i kraft den 1 september 2010.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

I 9 kap. 16 § i sjukförsäkringslagen föreskrivs sedan början av 2007 att bestämmelserna om föräldrapenning är tillämpliga också på parterna i ett registrerat partnerskap. En försäkrad som inte är förälder till ett barn har rätt till föräldra-

penning, om det efter registreringen av partnerskapet föds ett barn till någondera partnern eller om någondera partnern åtar sig vårdnaden av ett barn som inte fyllt 7 år. Bestämmelsen medger inte rätt till faderskapspenning för en partner i ett partnerskap. När bestämmelsen kom till var

det inte möjligt för den ena partnern i ett registrerat partnerskap att adoptera den andra partnerns barn eller adoptivbarn.

Adoption inom familjen i ett registrerat partnerskap blev möjlig efter en lagändring som trädde i kraft i september i fjol. Efter en sådan adoption betraktas barnet som de registrerade parternas gemensamma barn. Syftet med den nu aktuella propositionen är att rätten till föräldrapenning för en partner i ett registrerat partnerskap efter adoptionen inom familjen ska bestämmas på samma sätt som när äkta makar adopterar ett gemensamt barn.

Villkoret för att den ena partnern i ett registrerat partnerskap ska få adoptivföräldrapenning är precis som i fråga om äkta makar att barnet är högst ett år gammalt. Enligt lagförslaget kommer också en kvinna i ett registrerat partnerskap att kunna få en förmån motsvarande faderskapspenning. Dessutom får både kvinnliga och man-

liga par rätt till förmån motsvarande faderskapspenning. Utskottet har den uppfattningen att lagförslaget tydliggör vilken rätt till föräldraförmåner parterna i ett registrerat partnerskap har. Det anser att förslaget är angeläget och tillstyrker det utan ändringar.

Social- och hälsovårdsministeriet har tillsatt en arbetsgrupp och gett den i uppdrag att se på möjligheterna till en större reform av systemet med föräldrapenning. Utskottet omfattar åsikten i motiveringen att arbetsgruppen inom ramen för sitt uppdrag lämpligen bör klarlägga om en större översyn av lagstiftningen om familjeförmåner än vad som föreslås i propositionen är möjlig.

Utskottets förslag till beslut

Riksdagen

godkänner lagförslaget utan ändringar.

Helsingfors den 21 april 2010

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Juha Rehula /cent
vordf. Sirpa Asko-Seljavaara /saml
medl. Risto Autio /cent
Maria Guzenina-Richardson /sd
Arja Karhuvaara /saml
Anneli Kiljunen /sd
Marjaana Koskinen /sd
Jukka Mäkelä /saml

Håkan Nordman /sv
Markku Pakkanen /cent
Päivi Räsänen /kd
Paula Sihto /cent
Satu Taiveaho /sd
Lenita Toivakka /saml
Erkki Virtanen /vänst
ers. Johanna Karimäki /gröna.

Sekreterare var

utskottsråd Harri Sintonen.

RESERVATION 1

Motivering

Propositionen innebär att könsbegränsningen för faderskapspenning i det stora hela avskaffas i sjukförsäkringslagen. Enligt det nya lagförslaget ska den ena partnern i ett registrerat partnerskap ha rätt inte bara till föräldrapenning utan också till faderskapspenning och pappamånad oberoende av sitt kön. Till den delen är propositionen ett betydelsefullt steg i riktning mot lika-behandling av olika slag av parförhållanden.

I propositionen finns en inkonsekvens som går att korrigera. Utskottet har godkänt förslaget i den formen att pappaledigt och faderskapsförmån motsvarande faderskapsledighet inte kan beviljas i samband med barnets födelse, eftersom faderskapet är bundet vid juridiskt föräldraskap, alltså adoption. Till den delen avviker bestämmelserna från rätten för föräldrar i ett registrerat partnerskap till föräldrapenning (9 kap. 16 § i sjukförsäkringslagen). Enligt dem uppkommer rätten till föräldrapenning på grund av det barn som föds till partnern eller på den grunden att en partner i ett parförhållande åtar sig omvårdnaden av ett barn under 7 år och partnerna bor i gemensamt hushåll som barnet och barnets förälder.

I propositionen jämföras alla familjer i registrerade partnerskap felaktigt med styvfamiljer och situationen för dem som blir föräldrar genom extern adoption. Propositionen beaktar inte att adoption inom familjen i äkta makars fall i regel sker när den ena maken har haft ett barn från ett annat förhållande eller genom adoption redan innan äktenskapet ingåtts. Det typiska för adoption inom familjen när det gäller registrerade kvinnliga partnerskap är att barnet föds som gemensamt för båda partnerna, ofta efter det att partnerskapet har registrerats.

Sjukförsäkringslagens 9 kap. 17 §. För att lagen ska vara konsekvent bör rätten till faderskapspenning och faderskapsledighet i ett registrerat partnerskap definieras efter samma regler som rätten för en partner i ett registrerat partner-

skap till föräldrapenning och föräldraledighet. Jag föreslår därför att första meningen i 17 § ändras på följande sätt: "Bestämmelserna om faderskapspenning i 6, 7 och 10 a § tillämpas även på en partner i ett sådant registrerat partnerskap som avses i 16 § då hon eller han deltar i vården av ett barn under 1 år som berättigar till föräldradagpenning.

Förslag

Jag föreslår alltså

att lagförslaget godkänns enligt utskottets betänkande, men 17 § med följande ändring:

Reservationens ändringsförslag

17 §

Faderskapspenning i ett registrerat partnerskap

Bestämmelserna om *faderskapspenning och pappamånad* i 6, 7 och 10 a § tillämpas även på en partner i ett sådant registrerat partnerskap som avses i 16 § som då hon eller han *deltar i vården av sin partners barn* som inte är äldre än ett år *och som berättigar till föräldradagpenning*. När antalet föräldradagpenningss dagar räknas enligt 7, 10, och 12 § beaktas den föräldradagpenning som redan har beviljats den ena parten i parförhållandet för vård av samma barn, dock så att det totala antalet dagar under vilka föräldradagpenning betalas till parterna i parförhållandet alltid utgör minst 200 vardagar. Om den ena parten i parförhållandet redan har beviljats moderskapspenning beviljas föräldrapenning dock alltid för högst 158 vardagar, varvid *den andra partnerns rätt till föräldrapenning inleds när moderskapspenningen upphör.*

Helsingfors den 21 april 2010

Erkki Virtanen /vänst

RESERVATION 2

Motivering

Propositionen har ett nära samband med den omtvistade lagen om adoptionsrätt för samkönade par. Adoptionsrätten grundade sig på tanken om könsneutralt föräldraskap som juridiskt jämställer två föräldrar av samma kön med ett barns moder och fader. Ändringen i sjukförsäkringslagen skulle innebära att den ena partnern i ett samkönat parförhållande omfattas av ett system motsvarande faderskapsledighet. Det har tagits fram med hänsyn till moderns och faderns olika föräldraskapsroller. Propositionen går ännu längre i att jämställa samkönade par med äkta makar, och de ideologiska utgångspunkterna är desamma som i förslaget att samkönade par ska få adoptionsrätt. När det gäller kvinnliga eller manliga partnerskap är det bästa för barnets ställning och identitet att den ena partnern får bistående omvårdnad om barnet vid sidan av den andra partnerns föräldraskap.

Social- och hälsovårdsutskottet har tillsatt en arbetsgrupp och gett den i uppdrag att klarlägga vilka möjligheter det finns till en mer omfattande översyn av systemet med föräldrapenning. Riksdagen har emellertid i sina ställningstaganden påskyndat en korrigerande av vissa sådana missförhållanden i systemet som inte berör den nu aktuella propositionen. Social- och hälsovårdsutskottet hänvisar i sitt betänkande (ShUB 37/2009 rd) om ändring av sjukförsäkringslagen till arbetslivs- och jämställdhetsutskottets utlåtande (AjUU 22/2006 rd) och konstaterar att rätten till föräldraledighet i familjer med en förälder bör vara densamma som i familjer med två föräldrar för att barn i ensamförälderfamiljer ska bli lika behandlade. Barn till en ensamförälder har inte rätt till lika långvarig omsorg med stöd av föräldraförmåner, eftersom modern inte kan dra någon nytta av pappamånaden. Det ansågs

nödvändigt att ta upp frågan om ensamföräldrar när systemet sågs över. Enligt samma betänkande bör det utredas om faderskapspenningssperioden och pappamånaden behöver förlängas när det föds fler barn än ett på samma gång i familjen.

Om det samtidigt föds två barn i en familj bestående av två kvinnor, alltså om båda kvinnorna föder barn, kan de utnyttja fulla föräldraförmåner samtidigt. Däremot diskriminerar den gällande graviditetsspecifika lagen om föräldraförmåner barnen i flerlingsfamiljer. Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet konstaterade i sitt utlåtande bl.a. att: "Med tanke på tvillingars och trillingars välbefinnande bör båda föräldrarna få bättre möjligheter att delta i vården under barnens första levnadsmånader. Därför vore det befogat att faderskapspenningssperioden är 18 dagar per barn. Det är också motiverat med tanke på likabehandling av barnen. Om det föds tvillingar eller trillingar ska pappan då ha rätt till dubbel eller tredubbel faderskapsledighet".

Förslagen om pappamånaden i utskottets betänkande har alltså förbigåtts. I stället prioriterar man en föräldrapenningssperiod jämförbar med pappamånad för kvinnliga och manliga par. Regeringen borde alltså ha rättat till missförhållandena med föräldraförmånerna för ensamföräldrar och flerlingsfamiljer. Om man vill utvidga moderns och faderns föräldraförmåner till deras stödpersoner eller vårdnadshavare vid sidan om, måste frågan prövas mer ingående. Därför bör förslaget förkastas.

Förslag

Jag föreslår

att lagförslaget förkastas.

Helsingfors den 21 april 2010

Päivi Räsänen /kd